

161. Za: »proglasi vse, izvzemši odstopno pismo z dne . . . , priloga F replike, za sumne« bi jaz rekel: izreče, da so vsi sumljivi, izven priloge repliki F (odstopno pismo z dne . . .) Jednako bi jaz ne rabil izraza »proglasiti za« ampak rajši: izreči, da . . . tudi v vseh drugih slučajih, in k večjemu bi rekel: proglasiti kot . . . nikoli pa ne »proglasiti za . . .«

165. Jaz ne bi rekel: rešuje se s tem, da . . .«, ampak rajši: rešuje se z opombo, da . . .

173. V tem obrazci k rzsodbi bi jaz ne rekel: »na prošnje le-tega«, a rajši: vsled prošnje zadnjega, ker priporočen »le-tega, le-ta i. t. d.« mi preveč diši po nemških »Schimmelnih«.

(Dalje v prihodnjem letniku.)

Dr. Fr. Oblak.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) K razlagi §-a 1052. obč. drž. zak.

Z rzsodbo z dne 12. marcija 1892, št. 2303 je mestno del. okrajno sodišče v Celji po završenem rednem ustnem postopanju v smislu §-a 298. obč. sod. r. in dvor. dekreta z dne 7. majnika 1839, št. 358 zb. pr. zak. v pravdi Ane R., tožiteljice, proti Francetu V., tožencu, začasno odbilo tožbo, katere zahteva slôve: Toženec France V. je dolžan tožiteljici zaradi ustne, dne 11. januarija 1890. l. sklenjene kupne pogodbe plačati kupnine, znašajoče 1773 gld. za nekatere parcele, ostanek 1065 gld. 50 kr. s 5% obresti ter povrniti sodne troške, jedno in drugo v 14. dneh, da se ogne eksekuciji.

Razlogi.

Tožiteljica Ana R. zahteva od Franceta V. 1065 gld. 50 kr. ostale kupnine za v tožbi navedene parcele, spadajoče k posestvoma vlož. šte. 2 v kat. obč. K. in vlož. št. 102 v kat. obč. P., in trdi dogovor s tožencem z dne 11. januarija 1890. l., da mu ona proda v tožbi navedene parcele za 1773 gld., da mora France V. njej plačati z aro 20 gld. vred polovico cele kupnine, torej 886 gld. 50 kr. do 14. januarija 1890. l., drugo polovico 886 gld. 50 kr. pa

do Jurjevega, ter da bodeta pogodnika takrat napravila tudi pismeno pogodbo. Toženec France V. priznava v obravnavi te trditve, dostavlja pa, da je bilo tudi natanko dogovorjeno, da mora Ana R. do sv. Jurija izknjižiti vsa, na prodanih posestvih vknjižena bremena. Glede na določila v §-ih 1052, 1066, 922 in 928. obč. drž. zak., glede na to, da je pri posestvu vlož. št. 102 v kat. obč. P. vknjižena zastavna pravica za tirjatve: nedol. Martina N., znašajočo 655 gld. 98¹/₂ kr., nedol. Josipa N., znašajočo 524 gld. 02 kr., nedol. Ane N., znašajočo 717 gld. 72 kr. in nedol. Avgusta N., znašajočo 572 gld. 17¹/₂ kr., in glede na to, da toženec teh tirjatev ni v svojo plačilno obljubo prevzel, — ugovarja toženec, da tožiteljica še ne more tirjati od njega ostale kupnine, ker še ti dolgovi niso izknjiženi, in ker še tožiteljica tudi ničesar ni storila, da bi jih bilo moči izknjižiti. Tožiteljica ne taji, da je dolžna dati izbrisati dedščino nedol. otrok Martina, Josipa, Ane in Avgusta N., zanika pa, da mora tožencu do sv. Jurja očistiti zemljiško knjigo, in trdi, da toženčev ugovor ni utemeljen, češ, toženec bi ne imel pravice, plačila odlagati, če bi ona tudi morala zemljiško knjigo očistiti.

V tej pravdi je razsojevati jedino le to, je li kupec posestva upravičen, pridržati ostalo kupnino tako dolgo, da prodajalec prodano posestvo očisti onih vknjiženih bremen, katerih kupec ni prevzel v svojo obljubo. To vprašanje pa je potrditi. Tožiteljica sama ne taji, da je dolžna izknjižiti vknjiženo dedščino nedol. otrok Martina, Josipa, Ane in Avgusta N. Ta dedščina znaša vkupe 2469 gld. 90 kr., torej več nego li cela kupnina. Ker prevzame po zakonu kupec posestva tudi vknjižena bremena, ali jih mora vsaj za toliko časa prevzeti, dokler niso izknjižena, ne izročil bi prodajalec kupcu, prepustivši mu posest, ekvivalenta ali jednake vrednosti za kupnino, ampak kupec dobil bi ekvivalent še le takrat, kedar se zemljišče očisti glede neprevzetih bremen. To bi bilo torej protivno dvostranskemu značaju kupne pogodbe, ako bi kupec ne dobil tega, kar mu gre po dogovoru, a prodajalcu bi moral vendar izplačati celo kupnino (§§ 1052, 431, 463 in 469. obč. drž. zak.). Ako tožiteljica trdi, da je vsak čas pripravljena, napraviti s tožencem pismeno kupno pogodbo, onda to glede na §§ 1052, 431, 443 in 469 obč. drž. zak. še ne zadoščuje, kajti tožiteljica ne bodi samo pripravljena, napraviti pismene kupne pogodbe, nego dokaže naj tudi, da je vse poskrbela, da dobode kupec čisto knjigo. Tudi izjava

tožiteljice, da bode kupnino za nedol. otroke depozitovala in potem pridobila nadvarstveno dovoljenje za izbris dedščine, ne zadošča, ker kupec nima nobene varnosti, da bode to res storila. Na tožiteljčino trditev, da je dovolj imovita in da se pri njej ni bati izgube, se pa ni ozirati, ker imetje se lahko čez noč izgubi ali pa zapravi, in ako bi moral kupec prodajalcu plačati kupnino, dasi mu prodajalec ni izročil kupne pogodbe in listin, potrebnih v izknjižbo zastavnih pravic, tedaj bi zanj ne bila samo nevarnost, da bode moral plačati neprevzete dolgove, ampak tudi nevarnost, da izgubi posestvo, ako je prodajalec med tem časom dalje proda (§§ 431, 440, 443, 461, 466 in 469. obč. drž. zak.). Tožbena zahteva torej za sedaj ni utemeljena in je odbiti jo, ker tožiteljica sama ni izpolnila svoje dolžnosti in tudi ničesar ni storila, iz česar bi se dalo izvajati, da je izpolniti pripravljena (§ 1052. obč. drž. zak.).

Na apelacijo tožiteljice je višje dež. sodišče v Gradci z razsodbo z dne 4. majnika 1892, št. 4185 razsodbo prvega sodnika nekaj predrugáčilo, nekaj potrdilo in razsodilo: Toženec France V. je dolžan tožiteljici zaradi ustne kupne pogodbe, sklenjene dne 11. januarija 1890. l. glede nekaterih parcel, plačati kupnine, znašajoče 1773 gld, znesek 179 gld. s 5% obresti od 14. januarija 1890. l. in sicer v 14 dnevih, da se izogne eksekuciji. — Daljna zahteva za plačilo 886 gld. 50 kr. ostale kupnine s 5% obresti od 14. januarija 1890. l. pa se za sedaj odbija.

Razlogi.

Po zakonu je mnenje prvega sodnika, da je kupec nepremičnine upravičen, pridržati si dolžno kupnino, ako prodajalec ni izpolnil svoje dolžnosti, namreč očistiti posestvo vseh bremen. Po §-ih 1052 in 1066. obč. drž. zak. mora prodajalec, ki zahteva kupnine, dokazati, da je svoji dolžnosti zadostil, ali da je pripravljen zadostiti jej. Prodajalec mora dalje stvar izročiti. Tu priznava tožiteljica, da kupec ni prevzel bremen, vknjiženih pri posestvu vlož. št. 102 v kat. obč. P., ki celo presegajo kupnino; ona torej priznava, da je obljubila izročiti kupcu posestvo brez teh bremen. Istotako priznava tožiteljica, da še dosedaj ni očistila zemljiške knjige. Tožiteljica pa niti trditi ne more, da je pripravljena pri plačilu kupnine izročiti neobremenjeno posestvo, kajti ona še niti pripravljanih korakov ni storila, ampak le pravi, da hoče, sprejemši kupnino, očistiti zemljiško knjigo.

Tožencu pa se ni treba s tem zadovoljiti in sicer niti tedaj ne, ako bi ne bilo izrecno dogovorjeno, da mora tožiteljica do sv. Jurija očistiti zemljiško knjigo. V le-tem slučaju morala bi tožiteljica po §-u 904. obč. drž. zak. svojo dolžnost izpolniti brez nepotrebnega odloga, ako namreč poseben rok v to ni bil dogovorjen. Tožiteljica sicer trdi in dokazuje, da mora izknjižiti tirjatev svojih otrok še-le potem, kedar bode kupec uže vso kupnino poplačal; ali ona sama pravi, da je to izjavo storila še-le potem, ko je nasprotniku uže bila segla v roko, torej po sklenjeni pogodbi, ona pa niti ne trdi, da bi bil nasprotnik ta predlog odobril ali pa na to sploh kaj odgovoril. Molčanja pa v takih okolinostih ni moči smatrati za odobritev tega predloga.

Vender pa ni utemeljeno, da se tačas odbije cela tožbena zahteva, nego tožbeno zahtevo je moči odbiti le glede dela, tičočega se obroka, ki ga je plačati o sv. Juriji. Toženec sam navaja, da bi bil moral polovico kupnine, torej vštévši aro 20 gld. znesek 886 gld. 50 kr. plačati do 14. januarija 1890. l., drugo polovico pa do sv. Jurija 1890. l. in da tožiteljica mora do tega časa očistiti zemljiško knjigo. Uže po vsebini te trditve se je torej zaveza glede plačila prvega obroka ustanovila ne glede na dolžnost tožiteljice, da očisti zemljiško knjigo; saj bi pa tudi ne bilo lahko možno, pupilarne glavnice do 14. januarija 1890. l., izbrisati, ker se je pogodba sklenila še-le dne 11. januarija 1890. l. Ker je pogodbe tako tolmačiti, da so brez protislovja in da imajo kako pravno moč, je jasno, da sta obe stranki bili v tem složni, da je prvo polovico kupnine plačati do dne 14. januarija 1890. l. vzlic vknjiženim zastavnim pravicam, da mora pa tožiteljica do plačila druge polovice svojo dolžnost izpolniti, kajti do tistega časa bi se bile dale vknjižene zastavne pravice brez težave izknjižiti, ako bi bila tožiteljica potrebno ukrenila. Glede one polovice z obrestmi, ki bi jo bil moral toženec plačati do dne 14. janavarija 1890. l. njegov ugovor proti tožbeni zahtevi po tem takem ni utemeljen. Glede tega dela kupnine je bilo torej razsodbo prvega sodnika predružačiti in tožbeni zahtevi ugoditi. Kar se pa tiče druge polovice, bilo je razsodbo prvega sodnika, oziraje se tudi na njene razloge, potrditi in tožbeno zahtevo za sedaj odbiti.

Pripominja se še, da toženčevo mnenje, češ tožbeno zahtevo bi bilo tudi glede na § 884. obč. drž. zak. odbiti, ni utemeljeno.

Kakor je razvidno iz obestranskih navedeb, bili so predmet, kupnina in tudi pogoji plačila in izročitve določeni, prodana stvar se je uže celo izročila v fizično posest in znaten del kupnine bil je uže plačan. Po tem takem ni dvojbe, da je bila ustna pogodba kot definitivna sklenjena in da ima dogovor o pismeni pogodbi le pomen, omogočiti zemljejknjižni prepis.

Proti tej rzsodbi je vložila tožiteljica izvenredno, toženec pa redno revizijo.

Najvišje sodišče je z rzsodbo z dne 28. septembra 1892, št. 8226 potrdilo rzsodbo druge instance.

Razlogi.

Izvenredni reviziji tožiteljice proti izreku višjesodne rzsodbe, s katerim se potrjuje rzsodba prvega sodnika glede odbitega dela tožbene zahteve, ni bilo moči ugoditi, ker niso dani oni pogoji dvornega dekreta z dne 15. februarija 1833, št. 2593 zb. pr. zak., ki dopuščajo, da se predruagačijo soglasne rzsodbe; kajti tožiteljica niti ni dokazala, da je izpolnila svojo dolžnost, niti se ni izjavila, da je pripravljena jo izpolniti, dolžnost, katero jej nalaga zakon in katero je tudi izrečno prevzela, namreč da očisti prodano posestvo od vknjiženih bremen. Zaradi tega ni moči najti očitne krivice, ampak rzsodba se vjema popolnem z načelom §a 1052. obč. drž. zak., da more samo tist zahtevati izročitve, kdor je svojo dolžnost uže izpolnil ali pa je pripravljen, izpolniti jo. Tožiteljčina izjava v pravdi, da je pripravljena zemljiško knjigo očistiti, ne zadošča, ker ni izražena v tožbeni zahtevi, kar bi se bilo moralo zgoditi, da se zagotovi po smislu §a 1052. obč. drž. zak. izpolnitev obestranskih zavez, druge za drugo. Dasi je tožiteljica tožencu prodane parcele uže izročila v fizično posest, toženec vender nima nikake varnosti, da jih bode smel obdržati, ker hipotekarnim upnikom ni zabranjeno, seči po teh posestvih. Določila pogodbe, katero priznavata obe stranki, da mora toženec drugo polovico kupnine do sv. Jurija 1890. l. plačati, ni moči drugače razumeti, kakor da tožencu ni bilo treba druge polovice pred sv. Jurijem 1890. l. plačati, tudi ne, če bi bila tožiteljica svoji dolžnosti, da očisti zemljiško knjigo, uže poprej zadostila; nikakor pa tega določila ni moči razumeti tako, da se je toženec odrekel zakoniti tožiteljčini dolžnosti, očistiti zemljiško knjigo. Tožiteljica bi bila morala po smislu §a 904. obč. drž. zak.

zemljiško knjigo očistiti brez nepotrebne odloga, ker v pogodbi za to ni bil določen poseben rok; ona pa tega ni storila, dasi je imela več, nego četrto leta časa. Zaradi tega ni bilo izvenredni reviziji tožiteljčini moči ugoditi.

Toženčeva revizija proti onemu delu višjesodne razsodbe, s katerim se je razsodba prvega sodnika predrugačila, je redna, a neutemeljena. Tukaj se je treba ozirati na razloge druge instance, ki dokazujejo, da toženec, obljubivši dne 11. januarija 1890. l. prvo polovico kupnine plačati uže tretji dan, ni mogel v mislih imeti, da se v tem času očisti zemljiška knjiga, kar bi se tudi ne bilo dalo lahko zvršiti (§ 914. obč. drž. zak.).

Dr. J. Hrašovec.

b) O legitimaciji dediča k vtoževanju zapuščinskih tirjatev.

Ivan E. in njegova mati Marija E. sta tožila, da mora Toma F. njima kot dednima naslednikoma Matije E. plačati na posojilih in pijači 100 gld. s prip. — Toženi Toma F. je ugovarjal, da je teh 100 gld. uže poravnal z raznimi dajatvami, ugovarjal pa je tudi, da tožitelj Ivan E. ni upravičen tožiti, ker se je zapuščina Matije E. prisodila le vdovi njegovi, sedanji tožiteljici Mariji E., otroka Matije E., rekše tožitelj Ivan E. in Helena E., pa sta dobila le dolžna deleža ter sta materi in dedinji Mariji E. samo fideikomisarano substituirana; tožitelju Ivanu E. mati še ni izročila zapuščine ter se sploh ne ve, ali mu jo bode kedaj izročila, a lahko je, da jo vroči hčeri Heleni E., ne pa njemu.

Okr. sodišče v Škofji Loki je z razsodbo z dne 22. nov. 1891, št. 5544 tožbeno zahtevo odbilo iz naslednjih razlogov:

Tožitelja Ivan E. in Marija E. trdita, da sta pravna naslednika po Matiji E., umršem dne 22. avg. 1879. l., ter zahtevata, da jima mora toženec plačati 100 gld., katere je bil bajè dolžan zapustniku. Iz zapuščinske razprave po Matiji E. in iz prisodnega pisma z dne 18. decembra 1880 je pa videti, da je bila zapuščina po Matiji E. njegovi vdovi, sotožiteljici Mariji E. prisojena z dolžnostjo, naj ob svojem času zapuščinsko imetje oddá sinu Ivanu E., ali če bi ta za gospodarstvo sposoben ne bil, hčeri Heleni E., sedaj omoženi F. V tem določilo je fideikomisarna substitucija, katere bistvo je to, da ima Marija E. kot postavljena dedna naslednica

glede zapuščinskega imetja po §-u 613. obč. drž. zak. omejeno pravico lastnine z oblastmi in dolžnostmi uživalca. Substituirana dediča Ivan in Helena E. pa imata pravico do substancije zapuščinskega imetja, in sicer, dokler ni določeno, ali bode Ivan E. dobil to imetje, ali pa je bode dobila Helena E. Tožitelja niti ne trdita, da bi bilo to vprašanje med Ivanom in Heleno E. na jedni strani in med Marijo E. na drugi strani uže rešeno, a iz zemljiške knjige pri vložkih, ki so del rečene zapuščine se vidi, da je Marija E. prepisana kot lastnica in da je fideikomisarna substitucija zaznamovana za Ivana in Heleno E. Dokler pa to ni rešeno, ima Marija E. samo pravico do obrestij zapuščinskih tirjatev. Ivan E. pa sam za-se nima pravice do kapitala, ampak le v zvezi s Heleno E., vendar tudi v tej zvezi ne tako, da bi mogel tirjati, naj se mu kapital tirjatve izplača kar brez utesnitve. Iz vsega tega pa izhaja, da tožitelja Marija in Ivan E. sama nimata pravice zastopati zapuščine in zanjo tožbe vlagati, pač pa bi imeli vsi trije udeleženci to pravico, — ali tudi ako bi vsi trije tožili, bilo bi glede na različne pravice postavljenega dediča (Marije E.) in substitutov (Ivana in Helene E.) tožbeni petit postaviti drugače. Nikakor pa tožitelja ne moreta zahtevati plačila kapitala in obrestij v njih roke, ker bi pri tem trpele škodo pravice Helene E. Zato je bilo odbiti tožbeno zahtevo.

V apelacijskih pritožbah sta tožitelja naglašala, da je Marija E. zapuščino Ivanu E. faktično uže izročila in da je bilo tožbi ugoditi vsaj z uradnim dostavkom, naj se iztožena svota položi v sodne roke.

Višje dež. sodišče v Gradci je razveljavilo prvo razsodbo glede na to: da je toženec sicer prerekal aktivno legitimacijo sotožitelju Ivanu E., češ zato, ker mu fiducijarna dedna naslednica Marija E. še ni izročila dedščine, da pa toženec ni dvomil zastran aktivne legitimacije Marije E.; da je vprašanje ob aktivni legitimaciji pač uradoma uvaževati, da pa je tedaj, če je brezdvojbeno ne manka, vprašanje o legitimaciji pretresovati v pravdi; da se je dedščina Matije E. prisodila Mariji E. z dolžnostjo, naj jo izroči sinu Ivanu E. ali pa, če bi le-ta ne bil sposoben prevzeti je, hčeri Heleni, da se pa čas, kedaj naj se to zgodi, ni določil, zlasti ne odložil do smrti Marije E.; da je torej v presojo vprašanja, ali je zapuščinske tirjatve vplačati ali pa morebiti sodno deponovati,

treba razpravljati, ali se ni imetje uže izročilo; — in zaukazalo dopolniti obravnavo o teh točkah.

V dopolnilni obravnavi sta tožitelja navedla in dokazovala, da je uže z ustnim dogovorom med Marijo E. in Ivanom E. določeno, kdo da prevzame dedščino, namreč Ivan E., kateri jo je faktično uže nastopil, dasi ni bilo prilike do sedaj, napraviti pismeno izročilno pogodbo. Tudi sta stavila eventualno zahtevo, da je toženec dolžan poplačati vtoževano tirjatev pri sodišči za dediče.

Okrajno sodišče je z novo razsodbo odbilo tožbeno, kakor tudi eventualno zahtevo in sicer iz istih formalnih razlogov, kakor v prvi razsodbi, pripominajoč na dopolnilne trditve tožiteljev, da ustni dogovor glede izročitve dedščine Ivana E. uže zato ne velja, ker mu ni pritrčila tudi upravičena Helena E.

Višje dež. sodišče v Gradci je z razsodbo z dne 11. avgusta 1892, št. 5504 na apelacijo tožiteljev ugodilo eventualni, v dopolnilni obravnavi stavljeni zahtevi pod pogojem, da tožiteljica Marija E. s prisego zanika toženčeve trditve, tičoče se poravnanja vtoževane tirjatve.

Razlogi.

Razlog, da tožiteljema nedostaje aktivne legitimacije, zaradi katerega je prvi sodnik odbil zahtevo tožiteljev, ne more veljati. Dognano je, da se je zapuščina Janeza E. prisodila vdovi Mariji E., katera mora pozneje zapuščinsko imetje izročiti sinu Ivanu ali hčeri Heleni. To je res fideikomisarna substitucija in res se tudi brez prisotnosti vdeležene Helene E. pri tej pravdi ne da rešiti vprašanje, je li substitucija uže nastopila, odnosno ali se je imetje izročilo po redu Ivana E. Vender pa ni moči odrekati Mariji E. kot fiducijarni dedni naslednici in Ivanu E. kot eventualno v substitucijo pozvanemu dediču legitimacije, da smeta vtoževati zapuščinske tirjatve, ker onadva sta brezdvojbeno poklicana čuvati koristi zapuščinskega imetja in ker sploh vsakemu dediču tudi pred prisoditvijo pristojna pravica, da zahteva poplačilo zapuščinskih tirjatev, seveda ne v svoji roki, ampak v zapuščinsko maso. Ker sta tožitelja eventualno zahtevala, naj se tirjatev, o kateri je govor, plača pri sodišči za dediče po Ivanu E., tedaj je treba smatrati, da sta legitimovana za takšno zahtevo, s katero se ne

predrugachi nego samo utesni tožbena zahteva, in zato je treba tudi meritorno presojati prepirno reč.

Tožba navaja, da je toženec pri Ivanu E. zadolžil se na posojilih in pijači za 100 gld. To toženec v svojem odgovoru izrecno priznava in trdi, da je tirjatev poplačana. Zato je zgol toženčeva dolžnost, da dokaže poplačilo tirjatve, katero tožitelja zanikata. Ali se je to poplačilo zgodilo z »datio in solutum« na račun vtoževane tirjatve ali s kompenzacijo vrednosti tega, kar je toženec baje dal, to je tu nerevelantno, ker ni ponuden dokaz po pričah in zvedencih, ampak le po glavni prisegi, ker se torej likvidnost protitirjatev lahko dožene brez odloga. Tožitelja zanikata, da bi bil toženec dal kaj, a ne trdita, da bi se bile dajatve drugače poplačale ali zgodile na kak drugi dolg; zato je brez potrebe nadaljno dokazovanje, ako toženec dokaže dajatve. Trditve toženčeve so dovolj točne, kar se tiče časa in ostalih okolnostij. Glavne prisege naj stori Marija E. sama, ker gré tukaj za okolnosti, katerih Ivan E. sam ne more znati, katere pa Marija E. lahko vé. Bilo je torej tožbeni zahtevi, kar se tiče glavne stvari, ugoditi, ako Marija E. priseže obe, v razsodbi jej naloženi prisegi o dajatvah, katere toženec trdi. Če pa stori le jedno prisego, potem se tožbena svota za toliko zmanjša, in če ne priseže nobene prisege, potem se tožbena zahteva popolnem odbije. Ker, kakor rečeno, vprašanje zastran substitucijskega razmerja ni razjašnjeno, zato pa je znesek, katerega tožitelja priborita, plačati za dediče po Janezu E. pri sodišči in potem naj si ga med sabo razdelé vdeleženci pri zapuščini.

Na revizijo toženčevo je najvišje sodišče z odločbo z dne 25. oktobra 1892, št. 1204 potrdilo višjesodno razsodbo iz njenih, stvari in zakonu prilegajočih se razlogov.

e) **K razlagi §a 1435. obč. drž. zak.**

Franciška F. je tožila Janeza B. in Alojzija R., da jej nerazdelno plačata znesek 100 gld. s prip.

Okrajno sodišče v R. je z razsodbo z dne 10. septembra 1891, št. 2672 odbilo tožbeno zahtevo, da je Janez B. dolžan nerazdelno z Alojzijem B. tožiteljici v 14. dneh vrniti onih 100 gld., katere je ona na prošnjo Alojzija R. dala Janezu B., da poplača ž njimi dolg pri kranjski hranilnici, — a razsodilo, da je toženec

Alojzij R. dolžan, tožiteljici v 14. dneh vrniti omenjeno svoto s 5% obresti od dne vročene tožbe.

Razlogi.

Po jasnem in soglasnem pričevanju in po priznanji strank je nastopno dokazano. Dne 23. septembra 1889 l. sta toženca Janez B. in Alojzij R. v Kregljevi hiši na Dvoru sklenila konečno ustno kupno pogodbo gledé posestev vlož. št. 140 v kat. obč. Dvor in vlož. št. 295 v kat. obč. Podboršt. Janez B. prodal je Alojziju R. omenjeni dve zemljišči, potem jeden kotel in jeden oreh za 1015 gld. Gledé plačila sta se pogodnika dogovorila, da prevzame kupec dolgove, znašajoče 200 gld., da doplača 500 gld., kedar se bode pismena pogodba delala, ostanek pa v treh letih. Od zadnjega zneska plačeval bode kupec 6% obresti. Kupec je plačal prodajalcu takoj 40 gld. in pogodnika sta si segla v roke v znamenje, da je pogodba sklenjena. Uže tukaj se poudarja, da sta pogodnika le zastran zemljeknjižnega prepisa sklenila napraviti pismeno pogodbo, da se torej § 884. obč. drž. zak. tukaj ne da uporabiti; pogodnika sta sklenila konečno kupno pogodbo in tudi med pogajanjem ni nobena stranka trdila, da bode pogodba še le takrat veljavna, kadar se bode o njej napravila listina. Alojzij R. je kupil posestvo, ker je nameraval hčer Frančiške F. v zakon vzeti, to se pa ni zgodilo. To je pa bil uzrok, da se niti Frančiška F., niti Alojzij R. nista več brigala za kupno pogodbo. Janez B. se sicer nikdar ni branil, napraviti pismene pogodbe, a vender se še danes to ni zgodilo. Nekaj se je pa v tem času, ko je Alojzij R. bil presumptiven zet Frančiške F., vender le zgodilo. Pri posestvih vlož. št. 140 v kat. obč. Dvor in vlož. št. 295 v kat. obč. Podboršt bila je vknjižena tirjatev Kranjske hranilnice za 100 gld. Alojzij R. in Frančiška F. sta sklenila, da bodeta ta dolg plačala, potem pa na čisti posestvi od Kočevske hranilnice vzela 350 gld. posojila. Alojzij R. dobil bi na ta način denar in bi Janezu B. pri pismeni pogodbi lahko kupnino izplačal. Frančiška F. je dala onih 100 gld. Kočevska hranilnica je posodila potem 350 gld., njena tirjatev se je pri prodanih posestvih vknjižila, denar sprejel je Janez B. Stvar je sedaj toliko jasna, da se ve, komu in s kakim namenom je dala Frančiška F. onih 100 gld., ki so predmet pravde.

Tožiteljica trdi v tožbi, da je Janez B. s tem denarjem poplačal svoj dolg pri Kranjski hranilnici, da se je torej obogatil brez

pravnega naslova na njene troške. Janez B. pa trdi, da je omenjeno svoto od tožiteljice sprejel na račun kupnine. Janez B. je to s pričami tudi dokazal. Klasične priče Janez S. star., Janez S. ml. in Urša S. so potrdili, da je tožiteljica ustni kupni pogodbi pristopila in Janezu B. izrecno rekla, da mu bode posestvi plačala, kedar bode od Kočevske hranilnice dobila denar. Janez S. star. še posebe potrjuje, da je tožiteljica nameravala kupljeni posestvi prepisati na ime svoje hčeri, neveste Alojzija R., ter mu izrecno izjavila se, da je plačala Janezu B. na račun kupnine 100 gld. Tožiteljica ne more zahtevati, da bi se kupna pogodba zdaj razrušila, ampak le, da se natanko izpolni. Tožiteljčina dolžnost bi bila dokazati, da ona pravdne svote ni dala na račun kupnine, ali pa vsaj dokazati pravni naslov svoje tožbe proti Janezu B., namreč, da se je ta brez pravnega naslova z omenjeno svoto na njene troške obogatil. Tega pa ni storila. Tudi ni moči reči, da bi se bil Janez B. brez pravnega naslova obogatil. Dalje pa tožiteljica tudi ni dokazala, da bi bil Janez B. kupno pogodbo razrušil, ali pa se kedar branil, izpolniti jo. Uvaževaje vse to, pa je bilo tožbeno zahtevo proti Janezu B. kot neutemeljeno odbiti.

Druga je stvar gledé sotoženca Alojzija R. Temu je tožiteljica prepirno svoto posodila. Alojzij R. sam priznava, da je Frančiške F. prosil, naj mu posodi 100 gld., da bode poplačal Kranjsko hranilnico. Ker se je pa to posojilo neposredno Janezu B. odštelo, ne čuti se Alojzij R. dolžnega, to svoto tožiteljici vrniti, in trdi, da je tožiteljici obljubil, povrniti jej z Janezom B. to svoto, kedar bodeta dobila 350 gld. iz Kočevske hranilnice. Ker je pa Janez B. sam sprejel ta denar, misli, da on ni dolžan izpolniti svoje obljube. Alojzij R. si je pa prepirno svoto od tožiteljice izposodil, in jej obljubil vrniti jo. Sklenil je torej ž njo po smislu §-a 983. obč. drž. zak. dvostransko pogodbo. Alojzij R. je obljubil svoto vrniti, kedar dobi denar, tega določila pa ni moči smatrati za pogoj plačilu, ampak le za določilo časa, in Janez B. je uže dobil denar iz Kočevske hranilnice. Ako Alojzij R. ni za to skrbel, da bi se bil denar porabil njemu v korist, da bi bil prevzel kupljeni posestvi, da bi s tem denarjem poplačal del kupnine, to Frančiški F. ne more biti na kvar, in on lahko od Janeza B. zahteva odškodnine, ako misli, da ga je Janez B. oškodoval s svojim ravnanjem. Njegova dolžnost je bila, tožiteljici izposojeno svoto v pravem času

vrniti, on sam pa priznava, da tega ni storil, torej je bilo proti njemu tožbeni zahtevi ugoditi.

Na tožiteljčino apelacijo je višje dež. sodišče v Gradci z rzsodbo z dne 16. decembra 1891, št. 4013 rzsodbo prve instance nekaj potrdilo, nekaj predrugáčilo in po tožbeni zahtevi rzsodilo, da sta toženca Janez B. in Alojzij R. nerazdelno dolžna, tožiteljci v 14. dneh plačati 100 gld., katere je ona na prošnjo Alojzija R. dala Janezu B., da poplača svoj dolg v Kranjski hranilnici.

Razlogi.

Sotoženec Alojzij R. se proti rzsodbi prvega sodnika ni pritožil; zaradi tega ostane njemu nasproti neizpremenjena. Tožiteljica se pritožuje, ker se njeni tožbeni zahtevi proti Janezu B. ni ugodilo. Ta pritožba je utemeljena. Nepotrebno je tukaj pretresati, sta li oba toženca glede posestev vlož. št. 140 v kat. obč. Dvor in vlož. št. 295 v kat. obč. Podboršt sklenila pravoveljavno kupno pogodbo ali ne, in v kakem smislu je tožiteljica pristopila tej kupni pogodbi. Toliko je iz izpovedij obeh strank jasno, da pogodbe nikdar nista izpolnili, da izpolnitve nikdar nista druga od druga zahtevali, ampak da sta od pogodbe odstopili. Ako je pa to dognano, potem za Janeza B. ni nobenega pravnega naslova več, da bi obdržal vtoževani znesek, kajti on sam priznava, da je ta znesek dobil glede na to pogodbo na račun kupnine. On je torej po smislu §-a 1435. obč. drž. zak. zavezan, to svoto tožiteljici vrniti. V tem pogledu je torej bilo izpodbijano rzsodbo predrugáčiti in tožbeni zahtevi ugoditi.

Najvišje sodišče je z rzsodbo z dne 9. marcija 1892, št. 2339 revizijo toženca Janeza B. zavrnilo in rzsodbo druge instance potrdilo iz njenih razlogov, dostavši: Revizijska pritožba ni ovrгла razlogov druge instance; kajti Janez B. sam priznava, da je po omenjeni kupni pogodbi posestvi vlož. št. 140 kat. obč. Dvor in vlož. št. 295 kat. obč. Podboršt dal kot zastavo za varnost posojila Kočevske hranilnice, da je torej s temi posestvi razpolagal, da pa od Alojzija R. ni zahteval tožbenim potem izpolnitve pogodbe.

Dr. J. Hrašovec.

d) Notarijatski zapis, napravljen na Ogerskem po kr. ogerskem notarji, nima izvršilne moči po smislu §-a 3. not. reda z dne 25. julija 1871, št. 75. drž. zak.

Deželno sodišče v Ljubljani je prosilcu A. na podlogi notarijatske zadolžnice, izdane v Karlsburgu (na Ogerskem) v 2. dan septembra 1891. l., št. 168 dovolilo izvršilo 1. in 2. stopinje na premočnine izvršenca B.

Višje dež. sodišče v Gradci pa je na rekurz izvršenca B. z naredbo z dne 17. februarja 1892. l. št. 2014. ovrгло odlok prvega sodišča iz naslednjih razlogov: Določilo §-a 3. not. reda z dne 25. julija 1871, št. 75 drž. zak., po katerem imajo notarijatski zapisi pod ondi ustanovljenimi pogoji takšno izvršilno moč, kakor pred sodiščem sklenjene poravnave, more veljati samo za takšne zapise, ki so jih napravili državno postavljeni notarji v deželah, koder velja ta notarski red; to pa tukaj ni, ker se izvršila prosi na podlogi notarijatskega zapisa, napisanega po kr. ogerskem notarji v Karlsburgu. Tudi predpisi, ustanavljajoči vzajemno izvršilo po sodiščih v Avstriji in na Ogerskem ne dajo podstave, da bi bil tak notarijatski zapis izvršljiv. Izvršilo, obavljeno s pritožbenim odlokom, torej nima zakonitega temelja in zaradi tega je bilo ta izvršilni čin dejati ob veljavo. Tudi mora izvršitelj po smislu §§-ov 24. in 26. z dne 16. majnika 1874. l., št. 69. drž. zak. izvršencu povrniti troške, v pravni zagovor potrebne.

Na revizijski rekurz izvršiteljev je najvišje sodišče z odločbo z dne 11. majnika 1892. l., št. 5785. potrdilo višjesodno odločbo iz istih razlogov, prilegajočih se stvarnemu položaju in zakonu, ter je ukrenilo, da mora izvršitelj trpeti sam troške zavrženega revizijskega rekurza.

Dr. V.

Književna poročila.

Zbirka zakonov, zadevajočih posle občinskega področja. I. zvezek. Občinski red in občinski volitveni red z dodatkom drugih zakonov, tikajočih se poslov občinskega področja in z obrazci. Sestavil dr. Ivan Dečko. Celje, 1892, 8°, 368 strani.